

Xenofobie a rasismus v ČR

Michal Egert

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michal Egert**
Osobní číslo: **H128439**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Xenofobie a rasismus v České republice**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů.

Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na (zejména sociální) rizika pramenící z dnešního panského vztahu člověka k přírodě;
- na hledání odpovědi na otázku, proč dochází ve vztahu člověk příroda k selhání;
- na možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu.

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum (kvantitativní, kvalitativní, smíšený) zaměřený na zjištění vztahu (věkové, vzdělanosti...) sociální skupiny k ochraně životního prostředí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DEMČANČUK, N.; DROTÁROVÁ, L. Vzdělání a extremismus. Praha: Epoque, 2005.
RÁKOCZYOVÁ, M.; TRBOLA, R. Sociální integrace přistěhovalců. Praha: Slon, 2012.
ŠIŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998.
TESAŘ, F. Etnické konflikty. Praha: Portál, 2007.
TOLLAROVÁ, B.; HRADEČNÁ, M; ŠPÍRKOVÁ, A. Jsme lidé jedné země- metodika programu prevence xenofobie a rasismu. Praha: Portál, 2013.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Aleš Belka**
Institut mezioborových studií
Datum zadání bakalářské práce: **15. prosince 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 20.02.2015

..MICHAL EJEŘE
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci se zabývám tématy, která se svým způsobem dotýkají každého z nás a tím je problematika xenofobie a rasismu v České republice. Budu směřovat především k vysvětlení nejen toho, co dané pojmy znamenají, ale i to jak je vnímají etnické či národnostní menšiny žijící v České republice. V praktické části budu začínat vysvětlením samotných termínů, propojením historie a současnosti či to jaké legislativní prvky zasahuje tato problematika. V praktické části pak budu provádět samotný výzkum, který bude zakončen analýzou, vyhodnocením rozhovorů, které povedu s jedinci různých národností či etnik. Ze stanoveného výzkumného vzorku se pokusím zjistit, jak konverzační partneři vnímají situaci xenofobie a rasismu v České republice.

Klíčová slova: historie, xenofobie, rasa, rasismus, Česká republika, předpojatost, předsudek, legislativa, masmedia, internet.

ABSTRACT

In my thesis I deal with issues that in their own way affect each of us and these are the issues of xenophobia and racism in the Czech Republic. I will primarily focus on explaining not only what the terms mean, but also on how they are perceived by ethnic or national minorities living in the Czech Republic. The practical part will begin with an explanation of the terms themselves, linking past and present, and how it affects the legislative elements of this issue. In the practical part I will conduct the research which will be concluded with an analysis, evaluation of interviews, which will be conducted with individuals of different nationalities or ethnic groups. From established research sample I will try to find out how the respondents perceive the situation of xenophobia and racism in the Czech Republic.

Keywords: history, xenophobia, race, racism, Czech Republic, bias, prejudice, legislative, mass media, internet.

Poděkování

Především bych chtěl mockrát poděkovat Mgr. Aleši Belkovi za ochotu a čas, který mi věnoval, za odborné vedení mé bakalářské práce a také za poskytnutí cenných rad. Dále bych chtěl poděkovat všem těm, kteří mi byli v průběhu tvorby bakalářské práce oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 RASA	13
1.1 CHARAKTERISTIKA.....	13
1.2 TYPOLOGIE RAS.....	14
1.2.1 Europoidní rasa	15
1.2.2 Mongoloidní rasa	15
1.2.3 Negroidní rasa	16
2 RASISMUS	17
2.1 HISTORIE A SOUČASNÁ SITUACE V ČR	18
2.2 RASISMUS, MASMEDIA A INTERNET	20
2.3 LEGISLATIVA.....	21
3 XENOFOBIE	24
3.1 HISTORIE A SOUČASNÁ SITUACE V ČR	25
3.2 XENOFOBIE, MASMEDIA A INTERNET	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 METODOLOGIE	29
4.1 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÁ OTÁZKA	29
4.2 METODA VÝZKUMU PRÁCE.....	30
4.3 NÁSTROJ SBĚRU DAT	31
4.4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU	32
4.5 POPIS KONVERZAČNÍCH PARTNERŮ	33
4.6 OKRUHY VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	34
5 ANALYTICKÁ ČÁST	35
5.1 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	35
5.1.1 Základní informace ke konverzačním partnerům.....	36
5.1.2 Xenofobie a rasismus	37
5.1.3 Legislativní aspekty	38
5.1.4 Média a IKT	39
ZÁVĚR	40
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	45
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	46
SEZNAM TABULEK	47
SEZNAM PŘÍLOH	48

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem zvolil vzhledem k jejímu aktuálnímu dění nejen v naší republice. Zřejmě vlivem některých dění a nebezpečných situací ve světě a tím způsobenou zvýšenou migrací obyvateli. Vidím následující téma, jako aktuální problematiku ve světě a tou je xenofobie a rasismus. Tento jev vnímám přímo v praxi, kde pracuji jako referent bezpečnosti státu a kde jsem každodenně v kontaktu s cizinci a můžu říci, že jejich počet nejen na našem území stále stoupá.

„Je čím dál jasnější, že je celkem jedno, jakou má barvu kůže, protože to je jen optická záležitost i když předsudky promlouvat mohou. Horší je to s původem a zažitou kulturou jednotlivce- zvláště, když je jednotlivců čím dál, tím víc...“

„Ze vzdálených končin se do Evropy stahují mraky imigrantů, pro které jsou i zde podprůměrné podmínky rájem, ve kterém se s chutí pustí do nevázaného rozmnožování, aby za pár generací bez problémů a dokonce i bez násilí převzali otěže a Evropu definitivně ovládli.“

- Petr Hahn -

Po přečtení předchozích vět je jasné, že je zde určitý řekl bych „celosvětový“ sociální problém, který se týká nejen nás, ale i všech kolem. Pokud chceme žít na stejné planetě, na stejném kontinentě, ve stejné zemi, ve stejném státě, ve stejném městě či vesnici měli bychom se spolu naučit žít. Nedávat na předsudky, které jsou často zakořeněné hluboko v nás. Nevyhledávat rozdíly, které nás od sebe ještě více vzdalují, ale zkusit otevřít svou mysl novým obzorům, které nemusíme přijmout za své, ale které můžeme tolerovat a respektovat je. Respektovat, že existují, že jsou mezi námi lidé jiného smýšlení, jiných názorů a praktik, lidé jiné rasy, etnika, národnosti, mentality, lidé jiných kultur a tradic a brát v potaz, že jsou v naší blízkosti a měli bychom se naučit s nimi žít.

V našem okolí se tedy velmi často, buďto osobně nebo prostřednictvím médií můžeme setkat s tímto jakýmsi „celosvětovým“ a celospolečenským „hendikepem“, který je velmi spjatý s historií a tím jsou xenofobie a rasismus. Jak se říká, historie se opakuje a

dnes tomu není jinak. Ve své práci se budu mimo jiné věnovat vzniku výše zmíněných sociálně-patologických jevů, pokud to tak můžeme nazvat.

V současné době se o rasismu, xenofobii, netoleranci, etnických konfliktech a nacionalismu hodně diskutuje. Z vědeckého hlediska se jimi zabývají především sociologové, psychologové, politologové, historici a další. Tato témata se však neobjevují jen ve vědeckých studiích, ale i v politických debatách, v médiích a nakonec i v realitě. A samozřejmě souvisejí s celou řadou jiných společenských jevů, na něž reagují a které ovlivňují.

Dle jednoho světového autora se o xenofobii hovoří spíše v kontinentální Evropě, zatímco v anglosaském světě se běžněji užívá termínu rasismus. Toto i jiné konstatování ukazuje, že se oba termíny často zaměňují a že mezi nimi neexistuje jasná hranice. Avšak tyto dva termíny by bylo nevhodné zaměňovat či slučovat a jedním z mých cílů je tyto termíny definovat a tím určit jejich pomyslné hranice.

Skoro každá společnost v minulosti byla konfrontována s cizinci, kteří jejím územím procházeli anebo se na něm usazovali. Když se usadilo více lidí stejného jazyka, vznikla z pohledu dříve usedlých - menšina, s jejímiž zvláštnostmi se okolí muselo nějak vyrovnat. Přirozeně ani Česká republika (dále jen „ČR“) není výjimkou z tohoto pravidla. I u nás žijí vedle početnější majority příslušníci etnicky odlišných minorit. Podle českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“), který počet cizinců či jiné informace získává zejména od Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen „ŘSCP“), od ministerstva vnitra (dále jen „MV“), potažmo z odboru azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“), byl ke dni 31. 12. 2014 stav cizinců na území ČR spočten na 439 189. Tento počet nezahrnuje cizince, kteří na území ČR pobývají na základě udělení azylu, takže počet cizinců v ČR je o něco vyšší. Tato skutečnost není v evropském ani světovém kontextu žádnou zvláštností.

Ve většině zemí žijí etnicky odlišné komunity a většina zemí má s nimi určité větší nebo menší problémy. Specifické pro Českou republiku je silné zastoupení romské menšiny. Vedle Romů žijí v ČR další minoritní etnicky odlišné komunity, jedná se v

současnosti zejména o zahraniční dělníky, přistěhovalce a azylanty. Nejvyšší zastoupení má Ukrajina (105 138), Slovensko (90 948), Vietnam (57 347), Rusko (33 138), Polsko (19 452), Německo (18 507) a další. Česká společnost není dosud na takovou etnickou rozmanitost připravená a bohužel na ni ani není systematicky připravována, s etnickými minoritami neumí žít a spousty případů nasvědčují tomu, že nechce být těmito odlišnostmi zasahována či nějakým způsobem „rušena“.

Zdalo se, že tento stereotyp povoluje a společnost si pomalu zvyká na multikulturalismus a některé odlišnosti dnešního světa, ale událostmi, které se dějí ve světě a jsou nám „servírovány“ prostřednictvím medií či moderních informačních technologií přímo pod nos se vše vrací do starých kolejí. Čili, jak jsem již zmínil, aktuálnost tématu je kvůli dění ve světě aktuální a to narůstajícími ozbrojenými konflikty např. mezi Ukrajinou a Ruskou federací (touto událostí je zaznamenáván nárůst migrantů na našem území).

Další událostí, která vysoce ovlivňuje příval migrantů nejen do ČR, ale do celé Evropy a i na ostatní kontinenty je utlačování „světa“ radikálními bojovníky islámského státu. Příliv migrantů je stále vyšší, kdy ČSÚ uvádí, že od roku 2004 do roku 2013 se počet cizinců zvýšil o 184 895 jedinců. Tedy příležitost k různým formám předsudků, nepřátelskosti až nenávisti jiných lidí, kultur, ras, národů či etnik se stále zvyšuje s narůstajícím počtem cizinců na našem území.

Cílem teoretické části bude tedy snaha upozornit veřejnost na aktuální celosvětový sociální problém rasismu a xenofobie, jako lidské nesnášenlivosti. Zasnít čtenáře do problému vysvětlením nejen toho co dané termíny znamenají, ale i to jak jej vnímají etnické či národnostní menšiny žijící v České republice. Vysvětlením samotných termínů, propojením historie se současností či to jaké legislativní prvky zasahuje tato problematika.

Součástí bakalářské práce je i část praktická, která mimo jiné zahrnuje část výzkumnou a část analytickou. Ke zpracování výzkumu jsem si zvolil výzkum kvalitativní, a to vzhledem ke stanovené výzkumné otázce, pro jejíž analýzu a případné zodpovězení je potřeba dobře stanovit výzkumný vzorek, způsob výběru výzkumného vzorku a nástroj

sběru dat. Pro sběr dat je důležitý počet konverzačních partnerů, který se bude pohybovat kolem šesti konverzačních partnerů. Cílem praktické části bude analýza a vyhodnocení těchto rozhovorů, které povedu s jedinci různých národností či etnik. Pokusím se zjistit, jak tito vnímají situaci xenofobie a rasismu v České republice.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RASA

Člověk jako člověk, proto by měl mít každý stejná práva a možnosti, stejné povinnosti, i když jsme různorodí a individuální, avšak není tomu tak. Protože i přes dnešní aspekty moderní společnosti, jako je rovnoprávnost, demokracie, tolerance či nediskriminace člověka, tak i přes to jej škatulkujeme do různých kategorií, společenských vrstev a kast, různých typologií, etnik, ras pod.

„Připouštím, že slovo „rasa“ zní pro někoho dost tvrdě, že snad i vzbuzuje jistou averzi, ba dokonce odpor, avšak, chceme-li hovořit o „různosti“ člověka, a konečně o problematice lidstva v různosti, tomuto termínu se vyhnout nelze, nemíníme-li se snižovat k nejrůznějším diletantským názvům a argumentům. [...] Vezmeme-li za bernou minci obecné vysvětlení, které lze nalézt i v každé běžné encyklopedii, pak lze rasu považovat za vnitrodruhovou systematickou jednotku.“ (T.Dacík, 2001:71)

1.1 Charakteristika

Jak tedy lze charakterizovat pojem rasa? Protože když „zabředneme“ do pátrání tohoto pojmu, tak zde máme na výběr nepřehledné množství odpovědí, definic a názorů od různých pedagogů, antropologů, pozorovatelů či badatelů, vědců a jiných autorů z různých období. Jak tedy zní oficiální definice rasy?

Jak jsem výše zmínil a Daclík (2001) ve svém díle potvrzuje, máme spousty odborných definic. Je důležité zmínit, že i pojem rasa má určité evoluční prvky spolu s vědeckým poznáním. Jinak řečeno termín rasa se stále upřesňoval a toto pojetí dostávalo jasnějších parametrů, ale i přesto nejsou názory stále jednotné a i nadále se mnohdy liší.

1.2 Typologie ras

„Typologií je obecně chápána metoda vědeckého zkoumání, založená na rozčlenění určité soustavy objektů či jevů prostřednictvím definovaného typu (typů), resp. jako výsledek takového rozčlenění, takže se typologie uplatňuje ve všech vědách či činnostech, kde se řeší otázka nějakého uspořádání. Podmínkou je stanovení základní jednotky – typu“.
(T.Dacík, 2001:100) Dle většiny autorů je rasa pojem, který je používán především v biologii člověka a to ve fyzické antropologii. „V antropologii je typologie disciplínou, která se zabývá problematikou lidských typů člověka (přínos genetiky, psychologie, psychiatrie, kriminologie...), tedy studiem typů člověka, klasifikačními systémy a samozřejmě praktickým využitím, klasifikací lidských individuí (resp. populací, vybraných kolekcí obyvatel apod.). Jde tudíž opět o otázku empirickou a teoretickou, kde základní jednotkou je již zmíněný typ.“ (T.Dacík, 2001:100)

Rasy jinak řečeno plemena jsou velké skupiny lidí s podobnými tělesnými znaky, které jsou dědičné, vytvořily se vlivem životního prostředí a vznikly původně v určitých geografických teritoriích- europoidní rasa v Evropě a na Blízkém východě, negroidní rasa v Africe a mongoloidní rasa v Asii.

Historicky se vyvinul v souvislosti s rozvojem anatomie, kdy věda objevovala, že lidský rod (*homo sapiens*) není jednotný, nýbrž se odlišuje určitými anatomickými znaky, jako je barva kůže, vlasů a očí, tvar lebky a obličeje, výška a tělesné proporce. Vytvořila se antropologická teorie lidských plemen, ke které významně přispěl i český antropolog Aleš Hrdlička, který žil mezi lety 1869 až 1943. Bylo zavedeno určité třídění lidstva, podle morfologických a anatomických zvláštností člověka – tzv. rasová taxonomie. Jako základní rasové skupiny byly vyčleněny rasa bílá, žlutá a černá; ve vědecké terminologii plemeno (rasa) europoidní, mongoloidní, negroidní. V současné době je na světě nejpočetněji zastoupena rasa mongoloidní, po ní rasa europoidní a nejméně početná je rasa negroidní.

Kromě somatického třídění ras (určité typologii) ve fyzické antropologii existuje ještě pojetí ras v kulturní antropologii, sociologii, interkulturní psychologii a filozofii, které není založeno na anatomických kritériích, nýbrž je odvozeno z kulturních fenoménů ze vzorců chování nebo z jazykových a náboženských charakteristik. Ale převážně rozlišujeme tři hlavní lidské rasy: mongoloidní, europoidní a negroidní. Hlavní skupiny lze dělit ještě na dalších asi třicet podskupin podle dalších znaků. Prvotním znakem určujícím druh rasy je tvar (tvar hlavy, nosu, rtů, výška postavy apod.) a teprve sekundárním, doplňujícím znakem je barva (barva pleti, vlasů, očí apod.).

1.2.1 Europoidní rasa

K europoidním rasám patří indoevropská, semitská a matinská skupina. Je označována jako euroasijská rasa, bílá rasa, jinak řečeno bělošská. Původ má v Evropě, západní Asii a severní Africe.

Euroasijská rasa zahrnuje přes 20% obyvatel Země, ale Daclík (2001) uvádí, že celkově bílá rasa představuje kolem 40% z celkové populace lidstva. Společným znakem je barva pleti, která se pohybuje v rozmezí od světlé až bílé po tmavě hnědou u Romů, čili škála barvy kůže je velmi rozsáhlá. Tělesná výška je velice různá, ale nápadným znakem je větší, výrazný nos. Europoidní rasa je nejvíce pestrá, co se týče barvy očí, vlasů a jak bylo již zmíněno i barvy pleti.

1.2.2 Mongoloidní rasa

Mongoloidní rasa, která je barvou žlutohnědá, jinak řečeno asijská- asijsko-americká, protože jejími příslušníky jsou i Indiáni, původní obyvatelé Severní a Jižní Ameriky. Zahrnuje skupinu mongolskou, Inuity (Eskymáky), americké Indiány a Austronésany. Je rozšířena především ve východní a jihovýchodní Asii, Severní a Jižní Americe. Indiáni jsou někdy označováni i jako „rudé plémě“.

Mongoloidní rasa je nejpočetnější. Žlutá nebo-li asijsko- americká rasa, zahrnuje totiž více než 50% veškerého obyvatelstva na Zemi. Je to způsobeno tím, že v mongoloidní rase je soustředěno největší množství etnik např. vietnamské, čínské, mongolské aj.

Mezi typické znaky patří světlá pleť s nažloutlým, postupně až žlutohnědým odstínem, střední výška postavy, oči tmavé, vlasy tmavé a rovné. Mezi další charakteristiky patří šikmookost a malý nos.

1.2.3 Negroidní rasa

Negroidní, jinak řečeno černá rasa je označována jako černošská. Původ má v subsaharské Africe- ekvatoriální, rovníková, černá. Negroidní rasa reprezentuje méně jak 20% obyvatelstva na Zemi. Její označení černou rasou nemůžeme chápat doslova, protože pigment a žlučové barvivo, které jsou příčinou zbarvení pokožky, může dosáhnout jen světle až tmavě hnědé zbarvení. Přičemž toto zbarvení je obrovskou ochranou před intenzivním slunečním zářením. Mezi nápadné znaky patří tmavé, husté a kudrnaté vlasy, široký nos i rty.

Dále je nutno zmínit, že „míšením ras (mezirasovým křížením) se vytvářejí kombinace znaků, což v důsledku růstu mezirasových křížení povede zřejmě k vytváření nových kombinací a k postupnému stírání rasových rozdílů. Ovšem na druhou stranu je třeba mít na paměti, že okrajové projevy křížení zůstávají okrajovými a v následných generacích mohou být zpětně eliminovány.“ (Daclík, 2001:105) I proto tedy někteří antropologové odlišují ještě další rasy, které nejsou svým počtem zanedbatelné, ale nejsou nám známé tak, jak výše zmíněné tři hlavní typologie ras. Jde o tzv. malé rasy či typy, které zaujímají posledních 10% obyvatelstva Země např. melanéská- ostrov Fidži, polynéská, australská. (Wolf, 2000)

2 RASISMUS

Rasismus. Pod tímto slovem si můžeme jako laici představit „cokoliv“ co je spojené s rasou, proto bych se v této kapitole chtěl věnovat tomuto pojmu. „Termín rasismus se často volně a bez hlubšího promýšlení používá k označení nepřátelských či negativních pocitů jedné etnické skupiny či národa vůči jiné(mu) a výsledných činů z takového přístupu pramenících.“ (Fredrickson, 2003:15)

„Řekneme-li rasismus a xenofobie, většina z nás intuitivně vnímá, že mluvíme o názorech, postojích a někdy i chování, které se obecně považuje za špatné nebo alespoň nežádoucí. A že tudíž i ve výchově a vzdělání se těmito jevy musíme zabývat preventivně“ (Tollarová, Hradecká, Špírková, 2013:9)

Z některých mínění je zřejmé, že rasismus představuje určité jevy ve společnosti, které pramení z rasové nerovnosti a nerovnocennosti, avšak některá z těchto tvrzení jsou diskutabilní až sporná. Podle Daclíka (2001) u většiny tvrzení, vysvětlení či „definic“ nejde o vědecké argumenty, ale jedná se o slovníky pro běžnou občanskou veřejnost.

„Panuje všeobecné přesvědčení, že rasismus zůstává významným mezinárodním problémem i na úsvitu jednadvacátého století. V některých zemích a v některých kruzích se termín rasismus používá i k označení prakticky bezdůvodného nepřátelství a diskriminace některé skupiny; ve Francii se například takto označují předsudky založené na věku, pohlaví či sexuální orientaci. Obvykle však kategorizace „odlišného“ vychází z rozdílů, které jsou v nějakém pohledu etnické.“ (Fredrickson, 2003:109)

„Rasismus je v podstatě novodobý termín, respektive i stanovisko, byť přesvědčení o nerovnosti lidských ras sahá hluboko do historie člověka, ba, nechceme-li se uchylovat k některým spekulacím, jde o jev, který se jako nit táhne celými kulturními dějinami.“ (Daclík, 2001:78)

2.1 Historie a současná situace v ČR

Pozornost, kterou člověk věnoval svým rasám, sahá vskutku hluboko do historie, ba lze dokonce tvrdit, že již od úsvitu civilizace si této nápadné skutečnosti dobře všímal a zřejmě ne bezúčelně. [...] Pro studium rasy a rasové problematiky se stalo významné období druhé poloviny sedmnáctého století. Z roku 1684 se datuje první vědecká klasifikace lidských ras, s kterou přichází francouzský badatel F. Bernier. Uznával čtyři „skupiny“ lidstva:

- [1] Evropané a západní Asiaté
- [2] Afričané (černoši)
- [3] Východní Asiaté
- [4] Laponci“ (Daclík, 2001:80-81)

Jiní autoři tvrdí, že se rasismus vyskytoval již dávno v otrokářské společnosti a jeho primárním úkolem bylo racionálně zdůvodnit a obhájit zotročování určité skupiny lidí jinou skupinou jedinců, tou nadřazenou. Již dříve mnoho století před naším letopočtem, v období starého Říma a antického Řecka (nejspíše i mnohem dříve) se objevovali autoři, osobnosti, myslitelé, filozofové a jiní, kteří s těmito pojmy pracovali a mnozí k těmto „patologickým“ jevům či podobným formám ideologií dokonce inklinovali. Mezi takové patří např. Aristoteles ze Stageiry (384 – 322 př.n.l.), řecký filosof, který vytvořil teorii, v níž o obyvatelstvu severní Evropy tvrdil, že je sice udatné, ale ne příliš chytré. Chytrost spolu se zbabělostí přisuzuje lidem z Asie a pouze Řekové jsou ti, kteří se mohou pyšnit současně inteligencí i udatností.

V obdobích našeho letopočtu a to od druhé poloviny 18. století až téměř k počátkům dvacátého století to byl např. Benjamin Kidd (1858 – 1916), anglický sociální filosof, ideolog rasismu. Autor knihy „Sociální revoluce“. Hlavní myšlenkou v tomto díle je neustálý boj mezi jednotlivcem a veřejným zájmem. Mluví o evropských rasách jako o vyšším produktu přírodního výběru, jenž je předurčen k vítězství v boji o život.

A v neposlední řadě to byl zřejmě nejznámější člověk v dějinách, co se rasové nesnášenlivosti týče Adolf Hitler (1889-1945), německý diktátor, vzor mnoha příznivců pravicových hnutí či jiných podobných seskupení. „Hitler se dovolával rasistických teorií, aby ospravedlnil genocidní zacházení s evropskými Židy, a podobně jednali stoupenci bělošské nadřazenosti na americkém Jihu, kteří takto vysvětlovali nutnost zachování rasových segregačních zákonů, jež měly černé a bílé obyvatelstvo udržet v odděleném a nerovném postavení.“ (Fredrickson, 2003:15) Hitler otevřeně prohlašoval své rasistické názory v knize „Mein Kampf“ (Můj boj) a tyto názory uplatňoval velmi razantním způsobem v období 2. světové války. Z tohoto období jsou známy největší tragédie lidstva, především holocaust. Konečným výsledkem měla být fyzická likvidace Židů. Holocaust se týkal nejen Židů, ale i dalších skupin obyvatelstva jako jsou Romové, homosexuálové, lidé s jakýmkoliv postižením, Svědci Jehovovi a jiní. O černoších se Hitler v knize „Mein Kampf“ zmínil jako o polovičních opicích, kteří měli skončit svůj život jako Židé. (Wolf, 2000)

Mezi země, kde byl rasismus v právu ještě nedávno (ve 20. století), patří Jihoafrická republika (dále jen „JAR“). V JAR byla uskutečňována politika tzv. apartheidu (separace, rozdělení). Mezi znaky této legislativně uznávané politiky patřily např. zákaz míšení ras, tvrzení, že pouze bílá rasa je dokonalá apod. Na cedulích v parcích na lavičkách, na veřejných budovách byl nápis „For whites only“, který upozorňoval „nebílé“ jedince, že zde jim je vstup zakázán. Až v r. 1992 byla v JAR ukončena vláda bílé menšiny a do čela republiky byl zvolen představitel černošské většiny a demokratické vlády Nelson Mandela. Tato změna nastala především i díky zájmu OSN o tuto problematiku.

2.2 Rasismus, masmedia a internet

„Otázka vlivu a účinku médií na jednotlivce a společnost je spojena s výzkumem médií od jeho počátku. [...] Vliv médií na společnost není jen tématem odborné komunity opírající se o vědecké poznání, ale je také opakujícím se námětem veřejných debat a diskusí. Během vývoje výzkumu účinku jsme si je navykli dělit na krátkodobé a dlouhodobé, záměrné a nezáměrné, působící na jednotlivce a na společnost. (McQuail in Kalibová, 2011:6)

Ten Van Dijk in Pavlíčková (2014) „upozorňuje na skutečnost, že možnost přístupu do médií je jedním ze zdrojů reálné sociální moci.“

Největší „vymožeností“ dnešní doby není jen televize, ale především internet a stále zvyšující se možnost přístupu k němu. Bohužel tento fenomén není jen k dobru společnosti, protože s rychlým přístupem k jakýmkoliv informacím se zvyšuje i přístup k „dezinformacím“ a s nimi spojených různých individuů, demagogů či jiných nežádoucích jedinců a extremistů. V neposlední řadě zde ve velké míře figuruje fenomén sociálních sítí, „sociální sítě jsou v současné době mnohem živější platformou než webové stránky jednotlivých skupin a uskupení. Umožňují rychlé šíření informací, tedy i informace o konaných akcích (v našem případě zejména o shromážděních s nenávislným obsahem, především o protiromských pochodech), a mají tak velký potenciál k virálnímu šíření.“ (Pavlíčková, 2014:26)

Jak jsem již zmínil, internet se v dnešní době řadí mezi velmi významný komunikační prostředek, který je mimo jiné i zneužíván k propagaci rasismu či jiných negativních jevů ve společnosti, kde „sociální sítě nabízejí snadno dostupný prostor pro vyjádření jakéhokoli názoru, včetně těch rasistických, xenofobních a nenávislně zabarvených. Existuje sice teoretická možnost jejich nahlašování a posléze blokování, nicméně v praxi toto v podstatě nefunguje.“ (Pavlíčková, 2014:28).

Internet je využíván mimo jiné i stoupenci pravicově extremistických skupin k propagaci a organizaci mnohem více, než jakékoli jiné informační prostředky. Jelikož se tímto velmi usnadnilo organizování této scény a jeho zneužívání je díky značné anonymitě pro extremisty relativně bezpečné, je tedy těmito jedinci dosti oblíben. K oblíbě přispívá také jeho jednoduchá obsluha a snadná přístupnost. Prostřednictvím internetu jsou šířeny nejen ideologie, ale je také využíván ke spolupráci, finanční podpoře či jiným aktivitám jednotlivých skupin pravicových extremistů po celém světě.

Takto usnadněná komunikace, jenž je nesrovnatelně rychlejší než dříve obvykle využívaná poštovní korespondence, je i díky svým výhodám příčinou, že na poli pravicového extremismu v ČR dochází k nebezpečnému organizování a slučování skupin a úzké spolupráci se zahraničními příznivci pravicového extremismu zejména z okolních států - Slovenska, Německa, Polska, Maďarska, ale i ze vzdálenějších lokalit jako je Rusko, Velká Británie a USA apod.

I přesto, že nejhorší období lidských dějin jsou již zřejmě překonána, neměla by se problematika rasismu či xenofobie podceňovat. Už jen proto, že lidé vědí, co dokáže zničit člověk spolu se svými přívrženci, vyznavači rasistických či jiných zvrácených teorií či ideologií, a zejména vzhledem k aktuálnímu dění ve světě.

2.3 Legislativa

Po stránce legislativní je postavení národnostních menšin v České republice dobře zajištěno na základě Ústavy ČR, která obsahuje Listiny práv a svobod, přijaté jako federativní ústavní zákon 9. ledna 1991. Po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 byla Listina převzata a začleněna do výše zmíněné Ústavy. V této problematice lze využít zejména i institut veřejného ochránce práv tzv. Ombudsmana, který řeší zejména otázku diskriminace.

Všem národnostním a etnickým menšinám je zaručen všestranný rozvoj, zejména právo rozvíjet vlastní kulturu, rozšiřovat a přijímat informace ve svém mateřském jazyce a sdružovat se v národnostních sdruženích. Rovněž je jim zajištěno právo na vzdělání v jejich jazyce, právo užívat svůj jazyk v úředním styku aj.

V této kapitole chci zmínit některé kriminologické aspekty, a to zejména ty, které jsou předmětem zájmu správních orgánů a orgánů ochrany práv. Ve vztahu k rasismu, xenofobii a extremismu se jedná především o ustanovení trestního zákona. V platném trestním právu se jedná zejména o skutkové podstaty následujících trestných činů, které jsou popsány v trestním zákoníku č.40/2009 Sb., kde je popsáno několik činů spojené s tímto tématem, a jsou to:

- §352 - násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,
- §355 - hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob,
- §356 - podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod,
- §400 - genocidum,
- §401 - útok proti lidskosti,
- §402 - apartheid a diskriminace skupiny lidí,
- §403 - založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačování práv a svobod člověka,
- §404 - projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
- §413 - persekuce obyvatelstva

V některých případech a situacích lze čerpat i z jiných legislativních pramenů ČR, jako je:

- Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 424/1991 Sb., o politických stranách a politických hnutích ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., (občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 501/1990 Sb., (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích ve znění pozdějších předpisů

A v neposlední řadě lze čerpat z některých mezinárodních úmluv:

- Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace
- Mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu

3 XENOFOBIE

Slovo xenofobie pochází z řeckého slova xenos (příchozí) a fóbos (bázeň, úzkost). Dalo by se tedy říci, že slovo xenofobie znamená v původním významu strach z příchozích, kteří představují něco jiného, než na co byli lidé dosud zvyklí. Dnešní význam se od toho původního příliš neliší, xenofobii chápeme jako strach z toho, kdo přichází z ciziny, nebo z kohokoliv cizího, odlišného, kdo se vymyká tomu, na co jsme byli doposud zvyklí. Je to tedy určitý apriorní negativní postoj vůči jiným, či domněle jiným lidem, který obvykle pramení z nedůvěry, strachu, pocitu ohrožení ze strany nově příchozích. (Tesař in Hájová, 2011)

Právní definice xenofobie neexistuje a jedná se spíše o subjektivní pocit. Jak bylo již zmíněno, v doslovném překladu xenofobie znamená strach z cizinců. Nyní se tento pojem běžně používá pro označení nesnášlivosti nebo vyjádření nepříjemného negativního pocitu, který v nás vyvolávají lidé z jiných zemí, jako jsou přistěhovalci, azylanty, zahraniční dělníci. Xenofobie spočívá z neznalosti jiných tradic, kultury popřípadě i opovrhováním a nedostatkem úcty k původu, zvyklostem či jiným aspektům ostatních seskupení, národů apod.

Rasismus má v xenofobii jistý původ a mají mnoho společného a zejména to, že se z větší části jedná o pouhé předsudky, které pak ústí v negativní názory, aniž by zde byla dostatečná znalost prostředí, kultury, tradic, mentality používajících menšin či jiných uskupení, které se na území majoritní společnosti nachází. Z xenofobie pak vycházejí další různé nesnášlivé ideologie, jako jsou vyjma rasismu ještě nacionalismus, fašismus, antisemitismus apod.

Xenofobie většinou vyniká v zemích, které procházejí určitými negativními změnami v ekonomické sféře, v oblasti sociální politiky, struktury apod. Pojem xenofobie označuje „nedůvěru, strach až nenávist ke všemu neznámému“ (Štěchová 2001). Přeneseně pak znamená především strach a nedůvěru vůči cizincům. Vědci vysvětlují vznik xenofobie

rozdílností kultur, historie, jazyka a zkušeností mezi etniky. Xenofobie jinak řečeno nedůvěra a netolerance jsou zdrojem předsudků a přispívají k vytváření stereotypního pohledu generalizujícího negativní charakteristiky jedince na celou skupinu. Ať jsou přirozené či naučené, vyplývají z charakteru člověka nebo jsou dané situací, jsou příčinou napjatých vztahů mezi etnickými skupinami žijícími v jiné lokalitě a mohou být zdrojem rasistických ideologií a rasistického či jiného podobného chování jedinců ve společnosti.

„Začneme-li mít pocit nebo obavu, že je porušena správná (v našem případě homogenní, pouze česká) podoba společnosti, zaujíáme xenofobní postoj, jakousi obranu „správného řádu“. To má své antropologické, sociální i psychologické důvody. Podívejme se nyní na původ dvou představ o cizincích v naší společnosti, které můžeme poměrně často nalézt v české společnosti: cizinec jako nepřítel a cizinec jako člověk mimo českou společnost. Právě tyto dvě představy mohou vést ke xenofobním postojům vůči cizincům vůbec. Měli bychom vědět, z čeho tyto představy pramení, abychom byli schopni do nich odhlédnout a nenechat se jimi ovlivňovat při setkání s jakýmkoli migranty.“ (Tollarová, Hradecká, Špirková, 2013:42)

3.1 Historie a současná situace v ČR

Vývoj imigrace v posledních letech nenechává nikoho na pochybách o tom, že Česká republika se stala cílovou zemí migrace. Jestliže v roce 1995 legálně pobývalo v ČR asi 160 000 cizinců, o třináct let později jejich počet dosáhl téměř 440 tisíc. (Rákoczyová, Trbola, 2009:13) Podle informací ČSÚ do roku 2014, což je o dalších šest let později se na území ČR nacházelo více než 612 000 legálně pobývajících cizinců.

„Česká společnost vnímá své dějiny jako dějiny víceméně uzavřeného geografického prostoru a náš pohled na vlast je ovlivněn zejména známým dykovským postojem „Opustiš-li mne, nezahynu, opustiš-li mne, zahyneš...“[...] V Česku je každopádně etnická homogenita tím, co považujeme za normální a správné. „I když etnický

(nebo jiný podobný) konflikt není určujícím jevem současného světa, je nepochybně jevem běžným.“ (Tesař, 2007:102)

V důsledku toho pro nás většinou není normální představa, že na našem území budou žít společně a rovnoprávně lidé etnický a kulturně odlišní. [...] Historie je pro současnou situaci české společnosti velkou výzvou: nemůžeme v ní totiž ulpívat. Zatímco v 19. a 20. století se národy konstituovaly, vytvářely si vztahy k národům sousedním a budovaly svou vlastní specifickou identitu podloženou politickou samostatností, dnes jsme v jiné situaci. Jsme členy Evropské unie, členy společenství států a národů, které hledají způsob, jak se k sobě přibližovat, jak spolupracovat a přitom překonávat nacionalismus, který národy spíše rozděluje.“ (Tollarová, Hradecká, Špirková, 2013:41-43)

3.2 Xenofobie, masmedia a internet

„I když do České republiky vždy přicházeli cizinci z nejrůznějších zemí, teprve nedávno se jejich osudy staly předmětem výraznějšího zájmu ze strany české společnosti. V současnosti se o cizince v ČR zajímají média, veřejnost, výzkumníci, zaměstnavatelé a postupně také politici“ (Rákoczyová, Trbola, 2009:13)

„Právě média jsou schopna přinášet mnoho informací velkému množství lidí, a tím mají vliv na formování názorů a postojů ve společnosti. Média dokážou ovlivnit to, čemu budou lidé spíše věřit nebo co si budou myslet o různorodých věcech a událostech. Lidé sice nikdy nepřejímají mediální informace univerzálně a pasivně, nicméně je třeba zdůraznit, že toto přejímání se děje. Pokud navíc média některé jevy nebo události prezentují dlouhodobě podobným způsobem, šance, že lidé přejmou názorové rysy z médií, je mnohem vyšší.“ (Dobeš in Pavlíčková, 2014:34)

„Jak medializace a následná generalizace negativních zkušeností soužití, přispívají jasně rasisticky motivovaným a aktivním extremistickým skupinám, tím že jim dodávají argumentační sílu v působení na tiše s nimi souhlasící. Xenofobní postoje a argumenty

najdou poněkud častěji pozitivní ohlas mezi staršími občany, méně vzdělanými, sociálně ohroženými či pocit nejistoty svého postavení a budoucnosti cítícími, ale i mezi částí dětí a mládeže, které hledají své zařazení a identitu ve vrstevnických skupinách, z nichž se potom mohou rekrutovat i členové pravicově extremistických hnutí.“ (Pelcová, 2009:90)

Média by se tedy spíše měla zabývat a věnovat problematice i tématům proti xenofobii, a následně i proti rozmachu rasismu. Byla by to účinná prevence, která by měla především mladým lidem vysvětlit rovnost ras a zničit předsudky, které mají vůči lidem jiné barvy pleti, národnosti, jiného náboženství apod. a především upozornit na moc, kterou disponují informačně – komunikační technologie (dále jen „IKT“) a využít ji pro prevenci či potlačení těchto negativních jevů ve společnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE

„Metodologie se zabývá systematizací, posuzováním a navrhováním strategií a metod výzkumu“ (Hendl, 2005:34). Metodologie výzkumu je ve své podstatě cesta, kterou se výzkumník ubírá při získávání informací o vybraném problému. Existují dva druhy výzkumu a to kvantitativní nebo kvalitativní (Disman, 2002).

V této části bakalářské práce budu popisovat cíl výzkumu bakalářské práce, výzkumnou otázku, vymezím výzkum a metodu sběru dat a výběr výzkumného vzorku. Jako poslední prvek praktické části je analýza a interpretace získaných dat, celkové zhodnocení výzkumu a závěr výzkumu.

4.1 Cíl práce a výzkumná otázka

Cílem teoretické části bude snaha upozornit veřejnost na aktuální celosvětový sociální problém rasismu a xenofobie, jako lidské nesnášenlivosti. Zasloužit čtenáře do problému vysvětlením nejen toho co dané termíny znamenají. Vysvětlením samotných termínů, propojením historie se současností, ale i tím jak lze legislativně usměrňovat či utlumovat tyto negativní jevy ve společnosti.

K této práci náleží i výzkum, který „znamená proces vytváření nových poznatků. Jedná se o systematickou a pečlivě naplánovanou činnost, která je vedena snahou zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji danému oboru“ (Hendl, 2005:30). Výzkumná otázka tedy je to, jak vnímají etnické, národnostní či jiné menšiny žijící v České republice problematiku xenofobie a rasismu?

Cílem praktické části bude analýza a vyhodnocení rozhovorů, které povedu s jedinci různých národností či etnik. Pokusím se zjistit, jak tito vnímají situaci xenofobie a rasismu v České republice. Jakým způsobem lze tyto negativní jevy zmírňovat a jak jim lze předcházet.

4.2 Metoda výzkumu práce

Jako metodu výzkumu jsem vzhledem k cíli výzkumu a výzkumné otázce zvolil kvalitativní výzkum, který přispívá k lepšímu a hlubšímu porozumění sociální reality a zkoumaných jevů ve společnosti. Kvalitativní výzkum zahrnuje popis a interpretaci sociálních nebo individuálních lidských problémů a klade důraz na způsob, jakým lidé interpretují jevy sociálního světa a svoji zkušenost. (Hendl, 1997)

„Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality“ jehož cílem je „odkrýt význam pokládaný sdělovaným informacím“ (Disman, 2005:285). „Kvalitativní výzkum sleduje vytváření nových hypotéz a teorie s cílem porozumět jevu. Toto porozumění znamená pochopit jev ve všech podstatných souvislostech, tedy jde o úsilí proniknout do co největšího počtu souvislostí a stavu zkoumaného jevu.“ (Zich, 2004:99)

„Kvalitativní výzkum se provádí pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. Tyto situace jsou obvykle banální nebo normální, reflektující každodennost jedinců, skupin, společností nebo organizací“ (Hendl, 2005:51).

Hendl (2005) uvádí některé výhody kvalitativního výzkumu:

1. “získává podrobný popis a vzhled při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménu
2. zkoumá fenomén v přirozeném prostředí
3. umožňuje studovat procesy
4. umožňuje navrhovat teorie
5. dobře reaguje na místní situace a podmínky
6. hledá lokální (idiografické) příčinné souvislosti
7. pomáhá při počáteční exploraci fenoménu“

Dále Hendl (2005) uvádí i několik nevýhod kvalitativního výzkumu:

1. „získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí
2. je těžké provádět kvantitativní predikce
3. je obtížné testovat hypotézy a teorie
4. analýza dat i jejich sběr jsou často časově náročné etapy
5. výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi“

4.3 Nástroj sběru dat

„Výběr metody pro sběr dat se zakládá na požadovaném typu informace i na tom, od koho ji budeme získávat a za jakých okolností se tak bude dít“ (Hendl, 2005:161). Hendl dále uvádí tři základní metody sběru dat, a to metodu formou pozorování, metodu interview čili rozhovoru a metodu sběru dokumentů.

K mému výzkumu jsem zvolil metodu interview, tj. rozhovor. „Z terminologického hlediska termínem interview označujeme takový rozhovor, který je moderovaný a prováděný s určitým cílem a účelem výzkumné studie“ (Miovský, 2006:156). Dále podle Miovského můžeme rozdělit interview do tří základních skupin, a to rozhovor nestrukturovaný, polostrukturovaný nebo strukturovaný. Já jsem ke svému výzkumu zvolil rozhovor polostrukturovaný. Polostrukturované interview je nejrozšířenější podobou rozhovoru, zde si „vytváříme určité schéma, které je pro tazatele závazné. Toto schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se budeme účastníků ptát. Obvykle je možné zaměřovat pořadí, v jakém se okruhům věnujeme, a dle potřeby a možností tedy toto pořadí upravujeme, abychom tím maximalizovali výtěžnost interview“ (Miovský, 2006:159).

Tazateli je umožněn tzv. feedback čili využití zpětné vazby, tedy upřesnění odpovědi konverzačního partnera, tak aby zjistil, jak danou odpověď myslel. Charakteristickým znakem kvalitativního výzkumu je to, že se uskutečňuje v přirozených podmínkách (Hendl, 1997). Velmi důležitá je také atmosféra při konání rozhovorů s konverzačními partnery, o co je atmosféra otevřenější a důvěrnější, tím hlouběji se může výzkumník pustit a tím bohatší a více validní data je schopen získat. (Miovský, 2006)

„Jako nejčastější způsoby ověřování spolehlivosti validity výpovědi lidí v rozhovoru (ale i u ostatních technik) se používá sledování shody výpovědi a skutečným jednáním člověka, tj. tím, že současně pozorujeme jeho jednání.“ (Zich, 2004:39)

Pro vykonání rozhovoru jsem si předem vytvořil okruhy témat, kterým jsem se chtěl ve výzkumu věnovat a podle nich jsem zařazoval otázky. Vzhledem ke zvolenému polostrukturovanému interview jsem uplatnil volnost v pořadí kladených otázek, tak jak bylo vhodné a vyhovující pro mě i pro konverzační partnery, tak aby byla atmosféra doopravdy uvolněnější a otevřenější, ale tak aby na sebe otázky v jednotlivých okruzích navazovaly.

4.4 Výběr výzkumného vzorku

U kvalitativního výzkumu „vzorek nezastupuje populaci jednotlivců, jako u kvantitativního výzkumu, ale problém“ (Disman 2002:304). Vzhledem ke stanovenému výzkumnému problému jsem výběr výzkumného vzorku zaměřil na osoby, které nepocházejí z České republiky nebo odsud pocházejí, ale jsou jiného etnika, než je majoritní společnost. Velikost vzorku pro výzkum jsem si určil podle stanovených kritérií a náležitostí bakalářské práce, které předpokládají povinnost provést rozhovory s minimálně pěti komunikačními partnery.

K výběru výzkumného vzorku jsem zvolil výběr záměrný, jinak řečeno účelový. „Pracujeme s užším pojetím termínu, kdy za záměrný někdy také účelový výběr výzkumného vzorku označujeme takový postup, kdy cíleně vyhledáváme účastníky podle jejich určitých vlastností“ (Miovský, 2006:135). Konverzační partnery jsem tedy vyhledal a oslovil dle kritérií, které pro tuto práci náleží.

4.5 Popis konverzačních partnerů

V této kapitole se věnuji charakteristikám konverzačních partnerů, se kterými jsem vedl rozhovory. Níže zveřejněné informace byly získány během rozhovorů nebo zcela na začátku při úvodním dotazování.

Rozhovory byly vedeny anonymně a uvedené informace nemohou nijak vést k odhalení identity konverzačního partnera.

Tabulka č. 1:

	pohlaví	věk	pobyt na území ČR	státní / etnická příslušnost
KP1	muž	22 let	4 roky	Ghanská republika
KP2	žena	26 let	26 let	Romská etnická příslušnost
KP3	muž	28 let	16 let	Bulharská republika
KP4	muž	43 let	25 let	Bosna a Hercegovina
KP5	žena	31 let	10 let	Ruská federace

4.6 Okruhy výzkumných otázek

V závislosti k tématu a teoretické části bakalářské práce jsem zvolil následující okruhy podtémat, z kterých jsem vycházel při stanovení výzkumných otázek pro rozhovory s konverzačními partnery. Otázky k rozhovoru jsou uvedeny v příloze č. 1.

Okruhy otázek jsou rozděleny do čtyř podtémat, mezi něž patří:

1) Základní informace – konverzační partner

V tomto okruhu otázek se budu snažit získat základní informace o konverzačních partnerech - jedincích cizí národnosti nebo jiného etnika, kteří žijí, studují, pracují nebo za jiným účelem pobývají na území ČR.

2) Xenofobie a rasismus

Nahlédnutí do života konverzačních partnerů, zdali se v České republice setkali osobně či prostřednictvím někoho jiného s negativními společenskými jevy, jako jsou xenofobie, rasismus či jiná lidská nesnášenlivost.

3) Legislativní aspekty

V tomto okruhu otázek se zaměřím na to, jaké možnosti právní ochrany mohou využít cizinci na území ČR, kteří se setkali s některými z nezákonných jevů, co se týče problematiky rasové či jiné nesnášenlivosti.

4) Média a informačně komunikační technologie

Všechny informačně - komunikační technologie mohou ovlivnit chování, jednání, myšlení, postoje apod. jedince či celé skupiny lidí. Jak dokážou ovlivnit media a internet situaci v české společnosti a jak to vnímají jedinci, kterých se výše zmíněná problematika dotýká?

5 ANALYTICKÁ ČÁST

V této části bakalářské práce se jedná především o analýzu a následnou interpretaci výsledků, které jsem získal pomocí rozhovorů vedených s konverzačními partnery, kteří spadají do mého výzkumného rámce. Jednotlivé rozhovory budu vyhodnocovat pomocí okruhů, které jsem stanovil již v metodologické části a pomocí otázek, které jsem kladl konverzačním partnerům, se budu snažit zaměřit na cíl práce a výzkumnou otázku.

V analýze a interpretaci používám citace z rozhovorů s konverzačními partnery, které jsou značeny kurzívou a v některých pasážích se objevují také poznatky vycházející z teorie. Jednotlivé odpovědi se snažím kompletovat, tak abych zjistil odpověď na výzkumnou otázku.

Cílem analytické části výzkumu je zjistit, jak ovlivňuje etnické, národnostní či jiné menšiny žijící v České republice problematika xenofobie a rasismu. Data k analýze jsou získána pomocí rozhovoru s konverzačními partnery tedy jedinci z odlišných zemí, kultur, ras či etnik, kteří žijí, dlouhodobě nebo trvale pobývají na území ČR. Konverzační partneři se v některých okruzích shodují a v některých se jejich odpovědi liší, což lze stanovit z níže popsané analýze.

V této části také shrnuji analýzu dat, jejich zpracování a interpretaci. Analýzu tedy budu provádět pomocí čtyř okruhů, které jsem si stanovil pro výzkum. Jak bylo řečeno, na konci shrnu výsledky, které interpretuji a prostřednictvím kterých se pokusím odpovědět na výzkumnou otázku. V kapitole níže jsou interpretována získaná data z rozhovorů ke stanoveným okruhům témat.

5.1 Analýza a interpretace dat

V této závěrečné kapitole svého výzkumu se pokusím shrnout výzkumné okruhy, které jsem si stanovil na začátku praktické části. Jak jsem již výše zmiňoval, výzkumem jsem se zaměřil na čtyři okruhy, podle kterých budu výzkum shrnovat. Z provedených

rozhovorů s konverzačními partnery jsem po jejich analýze došel k určitým závěrům. Tyto závěry shrnují níže a jsou popisovány ve čtyřech podkapitolách, které korespondují se čtyřmi okruhy otázek z výzkumu, dle kterých byly otázky při rozhovoru kladeny.

5.1.1 Základní informace o konverzačních partnerech

Rozhovor s konverzačními partnery byl veden anonymně, avšak některé základní informace, které by neměly vést k odhalení identity a jsou pro nás cenné. Chci jimi zjistit něco málo o jedinci, se kterým je veden rozhovor, abych si mohl vytvořit určitou představu, s kým vedu konverzaci. Samozřejmě tyto otázky nesměřují do osobního soukromí konverzačních partnerů, ale jsou to spíše povrchové informace o tom, kdo jsou. Například o tom, jaké jsou národnosti či etnické příslušnosti a tím se dozvědět více o jejich situaci u nás v ČR, to v jakém jsou „postavení“ vůči majoritní skupině obyvatel. Nebo to, jak dlouho se zdržují na území ČR, jak dlouho zde pobývají, žijí, jak dlouho zde studují, pracují či podobně.

Tyto informace o konverzačních partnerech byly popsány v kapitole výše a uvedeny v určitém pořadí v tabulce č. 1. Při rozhovorech se mnou postupně hovořilo pět konverzačních partnerů, pět jedinců určité národnosti či etnické příslušnosti. Konverzační partner č. 1 (dále jen „KP1“) je dvaceti dvou letý muž studující medicínu v Brně, který pochází ze západní Afriky přímo z Ghany a v ČR žije téměř nepřetržitě čtyři roky. Druhým konverzačním partnerem (dále jen „KP2“) je úřadující matka, dvaceti šesti letá Romka žijící a narozená v Česku. Konverzační partner číslo tři (dále jen „KP3“) je občan bulharské republiky, který od svých dvanácti let trvale žije v ČR, zde od základní školy studoval a nyní pracuje jako vedoucí skladu německé firmy. Čtvrtý konverzační partner (dále jen „KP4“) je tatínek od rodiny, tři a čtyřiceti letý výkonný manažer pocházející z bývalé Jugoslávie, který v Česku žije téměř šest a dvacet let a je čekatelem na státní občanství. Posledním pátým konverzačním partnerem (dále jen „KP5“) je žena z Ukrajiny, která zde žije se svými dětmi přes deset let. I přes velké odlišnosti konverzačních partnerů co se týče věku, národnosti či příslušnosti, až po roky strávené v Česku se v tomto okruhu shodují

v jedné, kterou mají společnou. Všem se na území ČR žije, pobývá, studuje či pracuje dobře, a některým se zde žije dokonce lépe než v jejich domovině, mají tu zázemí, rodiny, práci, děti a hlavně se tu cítí relativně bezpečně.

5.1.2 Xenofobie a rasismus

Xenofobie a rasismus se prolínají celou bakalářskou prací a bylo by tedy nevhodné tyto pojmy vynechat a nevěnovat jim při výzkumu pozornost. V tomto okruhu otázek byli konverzační partneři docela zběhlí a určitou část z definice buďto věděli s jistotou nebo říkali, co si pod těmito pojmy představují. Při rozhovorech všichni konverzační partneři uměli pojmenovat alespoň jeden z termínů a převážně šlo o termín rasismu KP1 a KP2 se shodli na termínu xenofobie, kdy KP1 uvedl, že „*xenofobie je obecně nenávisť k lidem.*“ a KP2 uvedla, že „*xenofobie je všeobecně nenávisť k lidem*“, což jsou téměř identické. U odpovědí KP4 a KP5 jsou taky jisté schody a pod tímto pojmem si představují, že „*někdo nemá rád někoho*“, nebo že „*někdo nemá rád vůbec nikoho.*“ Pouze jeden a to KP3 si nedokázal pod tímto pojmem nic vybavit. Ale u pojmu rasismu si byli všichni konverzační partneři velice blízko a to se slovy nenávisť, nesnášenlivost, nemít rád, kde ve výzkumu byly zaznamenány odpovědi jako u KP1 „*nenávisť k jiné rase*“ nebo KP2 a KP4 „*rasová nesnášenlivost*“ a nakonec KP3 a KP5 odpovídají méně ostře a to „*když někdo nemá rád jinou rasu lidí*“. Všechny tyto odpovědi definice rasismu může obsahovat, protože ji nelze přesně určit a je mnoho autorů, kteří to definují velmi podobně, jako konverzační partneři.

Součástí tohoto okruhu otázek bylo zjistit, zdali se někdy konverzační partneři setkali s touto problematikou osobně nebo prostřednictvím někoho v okolí. Velmi znepokojující je zjištění, že sto procent konverzačních partnerů se tu již setkalo s rasismem, ale abychom nebyli takový pesimisti, musíme upřesnit, že pouze v jednom případě se jednalo o fyzické napadení, které však nebylo nijak fatální. Pouze KP1 se s rasismem setkal osobně a říká „*jednou mě uhodili, ale nebylo to nic vážného a je to už dlouho.*“ Zbytek konverzačních partnerů se s tímto negativním jevem ve společnosti osobně setkala pouze v podobě slovních urážek, posměšků apod. Avšak s xenofobií, jako lidskou nesnášenlivostí

se setkávají poměrně často, jak odpovídá KP1 „ano, s tím se člověk setkává skoro pořád.“ KP2 shodně tvrdí, že s lidskou neshovívavostí se setkává „dost často“. Z odpovědi na otázku, zdali tato problematika ovlivňuje jejich život u nás, na území ČR bylo zřejmé, že tímto není jejich život nijak zasažen a nijak je tato problematika neovlivňuje, anebo jak uvedl KP1 „*to ano, zřejmě ano, ale nijak to nevnímám.*“ Dále z výzkumu vyplývají důvody těchto negativních jevů, kde KP4 tvrdí stejně jako KP1, že „*všechno je to o lidech, o jejich přístupu.*“ KP2 a KP3 pak zmiňují výchova, vzdělání, přístupech, lidské závisti a životních hodnot. V závěru okruhu rozhovorů vyplývá, že i když se tato problematika v ČR vyskytuje dosti často, je to pořád v „únosné míře“. Prozatím můžeme doufat, že situace se bude jen zlepšovat, a že se s radikálními výlevy budeme setkávat stále méně.

5.1.3 Legislativní aspekty

V tomto okruhu když došlo na práva a povinnosti každého jedince, většina konverzačních partnerů střílela od boku, ale na jejich obranu například KP1 zde žije jen 4 roky a naši legislativu moc nestudoval. Sice většina konverzačních partnerů odpovídá, že zná některá práva či povinnosti, ale jak uvádí KP1 „*třeba možnost studovat, pracovat*“ podobně odpovídají i KP2 a KP3 právo „*pracovat*“, KP4 pak uvádí „*vyživovací povinnost*“ a KP5 zná, ale nemůže si teď na žádné vzpomenout.

Rasově motivovanými trestnými činy se dnešní média, jako televize a internet jen hemží, ale zřejmě záleží na okolnostech, na tom, kde se člověk pohybuje a jak dokáže komunikovat. Všichni konverzační partneři znají nějaké rasově či xenofobně motivované činy, jak uvádí KP1, KP2 „*napadení*“, kde KP1 toto zažil na vlastní kůži. KP4 podobně pak KP3 poznamenávají „*ublížení na zdraví, propagace rasismu*“. Jak jsme uvedly, oběti takového trestných činu se stal pouze KP1 a zbylí s tímto nemají osobní zkušenosti a nikdy nebyli obětí ani pachatelem některých podobných činů.

Na tento popud jsem chtěl zjistit, zdali si myslí, že je potřeba nějakým způsobem upravit, pozměnit legislativu ČR. Zřejmě pravdivou odpověď uvádí KP5, který říká že „*ano, samozřejmě nejen v ČR*“, ale to je otázka spíše na odborníky. KP3 říká „*asi by to*

nepomohlo“, ale KP2 si není tak jist a „*rozhodně*“ je pro změnu, která by poskytovala lepší informovanost a větší přístup k informacím této problematiky. KP1 zde studuje třetím rokem a je pochopitelné, že se učí jiné věci a říká *“o vaší legislativě toho zatím moc nevím, spíš jen z doslechu”*, takže na tuto otázku nebyl schopen odpovědět. Změnou nebo úpravou legislativy by se mělo začít, ale mělo by to nějaký účinek? Spíše je lepší se snažit společnost vzdělávat a více informovat, myslím si, že tudy vede cesta k lepším zítřkům.

5.1.4 Média a IKT

Ne nadarmo se říká, že média a informačně – komunikační technologie jako takové, zejména pak internet hýbou světem. Říká se „na každém šprochu pravdy trochu.“ Cílem tohoto okruhu otázek bylo zjistit postavení médií a internetu, jakožto zdrojů potenciálního zárodka ke vzniku negativních až patologických jevů ve společnosti.

Jak uvádí KP2 na otázku, zdali jsou media schopna ovlivnit jedince, říká *„určitě nebo minimálně by měli aspoň v tom dobrým.“* KP5 zase oceňuje *„takové ty naučné hry a programy pro děti“* kde má zřejmě na mysli kladné působení těchto „her“ na výchovu dětí a tím i třeba prevenci těchto, ale i jiných negativních jevů. Toto potvrzuje KP4, který říká, že jak působí ovlivnitelnost *„pozoruju hlavně u našich děcek.“* Podle KP4, který říká, že *„každý jsme ovlivnitelný.“* a dle KP1 zejména *„když člověk nemá svoje názory, tak se nechá lehce zmanipulovat a v dnešním světě internetu je tato možnost ještě větší.“* KP3 není schopen odpovědět, jelikož říká, že se na *„televizu moc nekouká“*, ale myslí si, že některé filmy a internet tyto negativní jevy podporují a dost možno i propagují, což není dobré využití pro tak silné médium, jako je televize či internet a KP4 říká *„no minimálně k tomu dávají prostor“* (k podněcování nenávisti či rasismu). Prevencí je dle KP2 nevnímat a snažím se všemu, co se řekne nevěřit. Masmédia nás, jak říká KP1 *„zřejmě ovlivňují nebo k tomu alespoň poskytují prostor“*. I když bychom mohli před takovýmto světem zavírat oči jako KP4, který říká nevím *„nevšimla jsem si.“* Ale pokud chceme na tomhle světě žít, nejen my, ale i naše děti, jejich děti a tak dále, měli bychom jít této problematice vstříc nejen s otevřenou náručí, ale hlavně s otevřenou myslí.

ZÁVĚR

Závěry poznatků pro analýzu dat jsem získával prostřednictvím rozhovorů s konverzačními partnery. Bakalářská práce byla věnována problematice xenofobie a rasismu, tyto negativní jevy ve společnosti jsou aktuálním děním nejen u nás, ale i ve světě. Výzkumem jsem pak chtěl zjistit, zdali jedinci jiných národností či etnických příslušností žijící u nás si jsou vědomi výše zmíněné problematiky, zdali ji vnímají popř., jestli se jich dotýká, jestli se s ní setkali a celkově, zdali ovlivňuje tato problematika jejich pobyt nebo život v ČR. K provedení výzkumu jsem použil kvalitativního výzkumu a prostředkem k získání informací mi byl rozhovor s cizinci nebo příslušníky minoritních etnických skupin, kterých se tato problematika může týkat.

Stanoveným cílem práce je zjistit postoj cizinců pobývajících nebo žijících u nás vůči xenofobii a rasismu v ČR. Cíl se pokusím naplnit prostřednictvím výzkumné otázky, která zní: zdali ovlivňuje etnické, národnostní či jiné menšiny žijící v České republice problematika xenofobie a rasismu?

Cíl absolventské práce byl splněn z toho hlediska, že jsem zjistil postoje k problematice xenofobie a rasismu jedinců, kteří jsou cizinci nebo patří k etnické menšině. U kvalitativního výzkumu nelze zjištění zobecnit, ale postoje a subjektivní názory lze zjistit více do hloubky, což u tohoto výzkumu bylo použitelné. Praktická část tedy obsahuje i výzkum prostřednictvím, kterého jsem si mohl odpovědět na stanovenou výzkumnou otázku. Výzkumem a analýzou rozhovorů jsem zjistil, že xenofobie i rasismus se jako negativní jevy ve společnosti vyskytují stále, jak potvrzují i někteří autoři v literárních zdrojích. Avšak, jak bylo zjištěno od konverzačních partnerů, setkávají se s těmito negativními jevy velice zřídka, více pak skrze média a jiné komunikační technologie, zejména pak internet. Na území ČR tato problematika nikoho z mých konverzačních partnerů příliš nezasahuje ani nijak neovlivňuje. I když se s tímto jevem setkají osobně, jen vyjmečně je to napadení spíše pak slovní útoky formou urážek, posměšků apod. Spíše než cizince nebo národnostní menšiny tyto problémy postihují příslušníky etnických skupin.

Jak jsem však výše uvedl, všichni konverzační partneři se shodují v tom, že ani xenofobie ani rasismus nijak neovlivňuje jejich život v ČR.

I přes toto, dle mého optimistického zjištění, není možné tyto negativní jevy ve společnosti přehlížet a je třeba si uvědomit, že xenofobie i rasismus jsou závažným společenským, řekl bych až „celosvětovým“ problémem, který sahá do hluboko historie. Proto je zapotřebí hledat opravdu komplexní řešení této problematiky. Nestačí pouze represivní prvky legislativy ČR, protože tato řešení úpravy zákona a podobná jednání danou problematiku nevyřeší. Větší úsilí by se mělo vyvíjet v oblasti informovanosti široké veřejnosti, v oblasti vzdělávání a výchovy. Muselo by se však zřejmě začít od základů a změnit myšlení některých skupin či jedinců v naší společnosti a posunout tak naše hranice tolerance, pochopení, porozumění opět o kousek dál.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L. *Sociální práce na ulici- streetwork*. Brno: Doplněk, 1999. ISBN 80-7239-048-1.
- [2] ČSÚ. *Cizinci v České republice*. Praha: Český statistický úřad, 2014. ISBN 978-80-250-2582-6.
- [3] DACÍK, T. *Člověk a rasa*. Brno: Cerm, 2001. ISBN 80-7204-216-5.
- [4] DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-7184-141-2.
- [5] FREDRICKSON, GEORGE M., *Rasismus*. Praha: Centa, 2003. ISBN 80-7341-124-5.
- [6] HÁJKOVÁ, M. *Xenofobie a rasismus: studijní opora, 1. vydání*. Olomouc: Hanex, 2011. ISBN 978-80-7409-049-3.
- [7] HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004. ISBN 20-7178-303-X.
- [8] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- [9] KALIBOVÁ K., *Násilí z nenávisli, rasismus a média: jak nepsat černobíle o barevném světě*. Praha: In IUSTITIA, 2011. ISBN 978-80-260-0097-6.
- [10] KUČHTA, J. a kol. *Kriminologie II, 2. Vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2204-3.
- [11] MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ A. *Velký sociologický slovník, I. a 2. svazek*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- [12] MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- [13] MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- [14] NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Zásady efektivní primární prevence*. Praha: Sportpropag, 1999.

- [15] PAVLÍČKOVÁ, ŠAFRÁNKOVÁ L., *Pochody z nenávisti: rasismus, pravicový extremismus a média*. Brno: ISBN 978-80-87217-12-2.
- [16] RÁKOCZYOVÁ, M.; TRBOLA, R. *Sociální integrace přistěhovalců*. Praha: Slon, 2012. ISBN 978-80-7419-077-3.
- [17] ŠTĚCHOVÁ, M. *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevraživosti*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-94-0.
- [18] TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9.
- [19] TOLLAROVÁ, B.; HRADEČNÁ, M; ŠPÍRKOVÁ, A. *Jsme lidé jedné země- metodika programu prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0376-6.
- [20] WOLF, J. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0099-4.
- [21] ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2004. ISBN: 80-86754-19-7.

SEZNAM PRÁVNÍCH NOREM

Ústavní zákon (č.1/1993), v platném znění

Listina základních práv a svobod (č.2/1993 Sb.), v platném znění

Zákon č.326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR, v platném znění

Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, v platném znění

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., (občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky. Cit. 16. 12. 2014. Dostupné na <http://www.mvcr.cz>

Internetové stránky Otevřené encyklopedie Wikipedie. Cit. 16. 12. 2014. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidsk%C3%A1_rasa

Internetové stránky Ústavu pro jazyk český, Akademie věd České republiky. Cit. 20. 12. 2014. Dostupné na <http://www.ujc.cas.cz/sys/search.jsp>

Internetové stránky pedagogicko- psychologické poradny Plzeň. Cit. 20. 12. 2014. Dostupné na <http://www.kapezet.cz/index.php?object=General&articleId=155&leveMenu=0>

Internetové stránky Koncepce prevence kriminality. Cit. 10. 01. 2015. Dostupné na http://www.verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/socialni_oblast/koncepce_prevence_krimi_msk_2012-2016.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
JAR	Jihoafrická republika
IKT	Informačně – komunikační technologie

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Přehled konverzačních partnerů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Otázky k rozhovoru

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru s konverzačním partnerem č. 1

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s konverzačním partnerem č. 2

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru s konverzačním partnerem č. 3

Příloha č. 5: Přepis rozhovoru s konverzačním partnerem č. 4

Příloha č. 6: Přepis rozhovoru s konverzačním partnerem č. 5

Příloha č. 1

1. Odkud pocházíte?
  - Jaké jste národnosti či etnické příslušnosti?
  - Myslíte si, že se zde nějakým způsobem odlišujete od majoritní společnosti?
2. Jak dlouho žijete/ pobýváte v ČR?
3. Co zde děláte a jak se Vám zde žije?
4. Co si představujete pod pojmy xenofobie a rasismus?
5. Setkali jste se někdy s rasismem osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?
  - V jaké podobě či formě?
6. Setkali jste se někdy s jinou než rasovou nesnášenlivostí osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?
  - V jaké podobě či formě?
7. Ovlivňuje tato problematika Váš život/ pobyt v ČR?
  - A jak?
8. V čem je podle Vás příčina těchto negativních jevů ve společnosti?
9. Znáte nějaká svá práva nebo povinnosti, které vyplývají ze zákonů ČR?
  - A jaké znáte?
10. Znáte nějaké trestné činy či přestupky, které se dotýkají této problematiky?
11. Byli jste někdy obětí či pachatelem některého z těchto trestných činů?
  - V jaké podobě?
12. Myslíte si, že je potřeba upravit legislativu v ČR?
  - Jakým způsobem?
13. Myslíte si, že média či jiné IKT ovlivňují postoje, názory apod.?
14. Ovlivňují vás osobně nějakým způsobem média či jiné IKT?
  - Jak Vás ovlivňují?
15. Myslíte si, že média či jiné IKT podporují rasovou či jinou nesnášenlivost?

Příloha č. 2

Odkud pocházíte?

„Narodil sem se v Ghaně.“ Takže pocházíte z Afriky? „Ano.“

Myslíte si, že se zde nějakým způsobem odlišujete od majoritní společnosti?

smích) „Já určitě.“ A čím? „No určitě svým vzhledem.“

Jak dlouho jste v ČR?

„Sem tady čtyři roky.“

Co zde děláte a jak se Vám zde žije?

„Studuju tady.“ A co studujete? „Doktorské studium všeobecného lékařství.“ A jak se Vám zde žije? „Mě dobře, studium mě baví, mám zde přátele a myslím, že je tady pěkně.“

Co si představujete pod pojmy xenofobie a rasismus?

„Rasismus je nenávisť k jiné rase a xenofobie je obecně nenávisť k lidem.“

Setkali jste se někdy s rasismem osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Ano setkal.“ A osobně? „Ano to taky.“

V jaké podobě či formě?

„Spíš jen v podobě posměchu a narážek.“

Setkali jste se někdy s jinou než rasovou nesnášenlivostí osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Ano s tím se člověk setkává skoro pořád.“

V jaké podobě či formě?

„Tohle možná souvisí s mým vzhledem. Ale lidi kolikrát divně koukají, tak jako opovrženě, ale možná je to jen můj pocit“

Ovlivňuje tato problematika Váš pobyt v ČR?

„Spíš ne, neberu si to tak.“ Takže se Vás tato problematika již nedotýká? *„To ano, zřejmě ano, ale nijak to nevnímám.“*

V čem je podle Vás příčina těchto negativních jevů ve společnosti?

„Těžko říct, ale obecně je to asi v lidech. Když už od malička učí co je dobré a co špatně, někdy do toho špatného zařadí i odlišnost a když je pak člověk jiný než ten druhý, pak vzniká tenhle problém.“

Znáte nějaká svá práva nebo povinnosti, které vyplývají ze zákonů ČR?

„Ano.“ A vzpomenete si na nějaké? *„Tak asi jako ve většině demokratických zemí, jako je ta vaše. U mě třeba možnost studovat, pracovat podobně.“*

Znáte nějaké trestné činy či přestupky, které se dotýkají této problematiky?

„Moc ne, ale asi to bude napadení, podpora rasismu a jiné“

Byli jste někdy obětí či pachatelem některého z těchto trestných činů?

„Ano, jednou mě uhodili, ale nebylo to nic vážného a už je to dlouho.“ Obáváte se dalších napadení? *„Ne, myslím, že to byla jen nějaká nerozvážnost.“*

Myslíte si, že je potřeba upravit legislativu v ČR?

„O vaší legislativě toho zatím moc nevím, spíš jen z doslechu, takže na tohle Vám bohužel nemůžu odpovědět.“

Myslíte si, že média či jiné IKT ovlivňují postoje, názory apod.?

„Myslím si, že určitě ovlivňuje. Když člověk nemá svoje názory, tak se nechá lehce zmanipulovat a v dnešním světě internetu je tato možnost ještě větší.“

Ovlivňují vás osobně nějakým způsobem média či jiné IKT?

„Spíše ne.“

Myslíte si, že média či jiné IKT podporují rasovou či jinou nesnášenlivost?

„Zřejmě ovlivňují nebo k tomu alespoň poskytují prostor.“ Jak to myslíte? „No dává prostor pro debaty, reklamy a některé z nich můžou mít takový podtext a ne každý to může pochopit správně“

Příloha č. 3

Odkud pocházíte?

„Odsud.“ Z ČR? „Ano.“

Jaké jste národnosti či etnické příslušnosti?

„Jsem Romka.“

Myslíte si, že se zde nějakým způsobem odlišujete od majoritní společnosti?

„Ne, v těch důležitých věcech ne.“ Jak to myslíte? „No tak asi su jiná třeba vzhledem, ale jinak se snažím a funguji jako každéj jinej.“

Jak dlouho žijete v ČR?

„Od narození.“ Narodila jste se tady? „Ano.“

Co zde děláte a jak se Vám zde žije?

„Ukončila jsem mateřskou dovolenou a nyní jsem na úřadu práce.“ A jak se Vám tady žije? „Normálně, například sociální zabezpečení pro matky s dětmi by zde mohlo být lépe řešeno. Měla jsem možnost žít delší dobu ve Francii, kde je všeobecně sociální zabezpečení lepší.“

Co si představujete pod pojmy xenofobie a rasismus?

„Tak Xenofobie je všeobecně nenávisť k lidem.“ A rasismus? „Asi rasová nesnášlivost.“

Setkali jste se někdy s rasismem osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Ano.“ A osobně? „Ano.“

V jaké podobě či formě?

„Na základní škole od spolužáků.“ A v jaké podobě? „Slovní útoky a narážky, posměch.“

Setkali jste se někdy s jinou než rasovou nesnášenlivostí osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Dost často“

V jaké podobě či formě?

„Když jsem pracovala jako servírka, tak spíše lidská nesnášenlivost ze strany kolegy. Měla jsem kolegy, který nesnášel celkově lidi. A ze strany hostů, kteří se chovali k nám, jako k personálu velice opovrženě.“

Ovlivňuje tato problematika Váš život v ČR?

„Ne.“ Takže se Vás tato problematika již nedotýká? *„Ne, teď ne.“*

V čem je podle Vás příčina těchto negativních jevů ve společnosti?

„Nechápu.“ Proč se podle Vás lidé chovají takto, proč nemají rádi třeba jinou rasu?
„Zřejmě špatný obraz na svět, špatně nebo vůbec informovaní.“ Ohledně čeho?
„Ohledně jiných ras, různých etnických kultur a tak. Aji výchova.“

Znáte nějaká svá práva nebo povinnosti, které vyplývají ze zákonů ČR?

„Tak takový ty všeobecný, který by měli snad znát všichni.“ A jaký to jsou? *„Mám právo třeba pracovat, studovat nebo podnikat, cestovat. Mám právo třeba mít děti, rodinu a tak.“*

Znáte nějaké trestné činy či přestupky, které se dotýkají této problematiky?

„Je jich hodně, ano znám.“ A jaké? *„Tak kvůli rasismu, slovní napadení, fyzické napadení. I jako ze strany státních příslušníků.“* V čem to myslíte? *„Že to byli rasisti nebo trpěli asi nějakou chorobou.“* (úsměv) A to se stalo vám? *„Ne.“* A komu? *„Kamošovi od bratranca.“* A co se stalo? *„Slovně ho napadli, přijela policie, a když se chtěl bránit, tak i ti jej slovně napadli, přitiskli na kapotu auta. Asi měl policajti nějaký nervy, ať drží hubu, že na to nemá právo, což nebyla pravda.“*

Byli jste někdy obětí či pachatelem některého z těchto trestných činů?

„Ne. Nebyla a doufám, že nebudu.“ Obáváte se? *„Ne.“*

Myslíte si, že je potřeba upravit legislativu v ČR?

„Rozhodně.“ A jakým způsobem nebo v čem? *„Nevím třeba nějak víc poučit nebo informovat lidi co se týče tohoto tématu.“* Takže větší informovanost? *„Jo a pravdivou“.* A v zákonech nic? *„Tak třeba aby se ty zákony rozšířili, aby se takový věci nemuseli dí, aby k nim nemuselo docházet.“* A myslíte si, že zákon to nějak ovlivní? *„No tak, myslím si, že ne, ale měli by.“*

Myslíte si, že média či jiné IKT ovlivňují postoje, názory apod.?

„No určitě. Nebo minimálně by měli aspoň v tom dobrým.“

Ovlivňují vás osobně nějakým způsobem média či jiné IKT?

„Jak v čem.“ A jak na vás působí, jakým stylem? *„Tak jak na mě působí. No snažím se nevěřit všemu, co se řekne.“* Jak to myslíte? *„Tak třeba ve zprávách, spíše soudím podle svého rozumu, než co řeknou v televizi.“*

Myslíte si, že média či jiné IKT podporují rasovou či jinou nesnášenlivost?

„Určitě.“ A jak? *„K tomu rasismu třeba. Ve zprávách řeknou, že někdo někoho napadl a hned lidi věří tomu, co se tam řekne. A myslíte, že tímhle podporují nějakou formu té nesnášenlivosti. Tak určitě, ty lidi se nechají ovlivnit a hned zaujmou stejnej postoj, třeba ten rasistickéj.“*

Příloha č. 4

Odkud pocházíte?

„Z Bulharska.“

Myslíte si, že se nějakým způsobem odlišujete od majoritní společnosti?

„Asi ne.“

Jak dlouho žijete v ČR?

„Od dvanácti let.“ Ano, a jak dlouho to je? *„Šestnáct let.“* Aha, to je dlouho, děkuji.

Co zde děláte a jak se Vám zde žije?

„Žije se mě tady lépe než doma, když mě bylo dvanáct, odjeli sme se sestrou a matkou do Česka k nevlastnímu otci. Doma sme neměli nic, tady se nám žije dobře.“ A co zde děláte, pracujete? *„Jo pracuji, jako vedoucí skladu u jedné německé firmy.“*

Co si představujete pod pojmy xenofobie a rasismus?

„Rasismus, jako když někdo nemá rád někoho kdo je jiné rasy a jak bylo to druhý?“
Xenofobie. *„To nevím.“*

Setkali jste se někdy s rasismem osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Já ne, ale okolo mě určitě někdo jo.“ A nevzpomenete si na někoho? *„Hmm, teďka asi ne.“*

Setkali jste se někdy s jinou než rasovou nesnášenlivostí osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„To asi jo, určitě znám lidi co někoho nesnáší.“ (pousmání) A jak to vypadá nebo probíhá? *„No furt na někoho nadávají, třeba na Romy a tak.“* Ano, díky.

Ovlivňuje tato problematika například toho rasismu Váš život v ČR?

„Ne, nikdy sem tady neměl žádný problém.“

V čem je podle Vás příčina těchto negativních jevů, jako je třeba ten rasismus?

„Podle mě ve výchově. Na nás rodiče byli hodní, ale museli sme se umět chovat, dneska si každý dělá, co chce a to je špatně.“ Takže podle Vás, je to výchovou?

„Ano, tam to začíná.“

Znáte nějaká svá práva nebo povinnosti, které vyplývají ze zákonů ČR?

„Znám.“ A vzpomenete si na nějaké? *„No třeba můžu cestovat, to využívám často. Pak pracovat, jezdit autem, pít alkohol, kouřit a povinnost platit daně (smích).“* A Vám jako cizinci? *„No ještě nemůžu volit (smích), nemám občanství, ale jinak můžu skoro všechno co vy.“*

Znáte nějaké trestné činy či přestupky, které se dotýkají této problematiky?

„Jo jako ublížení na zdraví, propagace rasismu, to je to hajlování, nějaký obrázky a vlajky a tak.“ Ano, třeba. Děkuji.

Byli jste někdy obětí či pachatelem některého z těchto trestných činů?

„Ne, já ne.“ A znáte někoho kdo ano? *„Ne, jen z televize.“*

Myslíte si, že je potřeba upravit legislativu v ČR?

„Asi ne.“ Proč myslíte? *„No asi by to nepomohlo.“*

Myslíte si, že média či jiné IKT ovlivňují postoje, názory apod.?

„Co tím myslíte?“ No jestli televize nebo internet ovlivňují myšlení? *„Já na televizi moc nekoukám, takže ne.“* A myslíte si, že někoho mohou ovlivnit? *„Jo to určitě můžou.“*

Myslíte si, že média či jiné IKT podporují rasovou či jinou nesnášenlivost?

„Jo tak některý filmy jo.“ A něco jiného než filmy, třeba v televizi nebo na internetu? „Na internetu určitě.“

Příloha č. 5

Odkud pocházíte?

„Narodil jsem se v Bosně a Hercegovině, pro Vás známá spíše jako Jugoslávie.“

Myslíte si, že se nějakým způsobem odlišujete od majoritní společnosti?

„Myslíte od většiny?“ Ano, přesně tak. *„Takhle to nevnímám, ale spíše ne.“*

Jak dlouho žijete v ČR?

„Jééé, to už je dlouho (zamyšlení), teď to bude už dvacet šest let.“ Hmm, to je opravdu dlouho.

Co zde děláte a jak se Vám zde žije?

„Začínal jsem asi jako všichni známi, rodina a přátelé na stánku. Prodávali jsme od kožešin, kůže, textil, vlastně skoro vše, co se dá na tržišti sehnat. Pak jsem přes kamaráda sehnal dobrý místo jako elektrikář a teď pracuji, jako výkonný manažer pro jednu mezinárodní firmu s elektrosoučástkami.“ No prošel jste toho dost, a jak se Vám žije v Česku? *„Dobře. Určitě líp než v Bosně, odtamtud jsme utekli s bráchou a našima před válkou.“* Proč zrovna sem? *„Měli jsme tady už zázemí, byli tady kamarádi a vzdálená rodina.“* Aha, děkuji.

Co si představujete pod pojmy xenofobie a rasismus?

„Oboje bych popsals jako nesnášenlivost. Jedno, jak název napovídá rasista je člověk, který nemá rád lidi jiné rasy než je on sám. A druhý pak se teď omílá pořád dokola a je to tak, že nemá rád vůbec nikoho.“ Jak to myslíte s tím omíláním? *„No ve zprávách, v novinách na internetu ve spojení s rozmachem muslimské víry směrem do Evropy.“* Aha, a vy se nějak zajímáte o toto téma? *„No měl bych, jsem muslim, ale moc tomu pozornost nevěnuj, mám své práce dost (smích).“* Ano, nápodobně.

Setkali jste se někdy s rasismem osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

*„Nene, já naštěstí ne. Jako už jsem určitě něco zažil, takový ty blbý narážky a tak.“
Narážky na koho, na Vás? „Jo to taky, ale nic velkého. Hlavně ze začátku, když člověk neumí moc česky, tak si sem tam něco vyslechne, protože rozumí, ale z lidí to vycítíte, že jim nejste moc sympatický (smích).“*

Setkali jste se někdy s jinou než rasovou nesnášenlivostí osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„No to bude to, o čem jsme mluvili, lidi jsou různí a ne každý vás má v lásce. Ale to je běžný všude. Hodně pracovně cestuji po zemích, jako je Německo, Francie, Belgie, Anglie a tady to je všude stejný, někomu prostě sednete, někomu ne.“

Ovlivňuje tato problematika Váš život v ČR?

„Ani ne, myslím si o nich svoje, ale nemá cenu to řešit. Někteří lidi jsou hold takový.“

V čem je podle Vás příčina těchto negativních jevů, jako je třeba ten rasismus?

„Všechno je to o lidech, o jejich přístupu k životu a všechno to vypovídá o jejich hodnotách, ale takových je mi spíš líto. Nevím, kde se to v lidech bere, nejspíš je to závist, pocit strachu, že se někdo bude mít líp než ten druhý.“

Znáte nějaká svá práva nebo povinnosti, které vyplývají ze zákonů ČR?

*„Znám, žiju tady už dlouho, mám českou ženu, se kterou tady mám dvě děti, takže by byla hloupost nevědět, v čem budou vyrůstat.“ To je pravda, a vzpomenete si na nějaké? „No tak třeba pro děti mám vyživovací povinnost (úsměv), k manželce taky (smích). Ale práva mám samozřejmě taky nějaké, ale musel bych zapřemýšlet.“
Dobře, děkuji.*

Znáte nějaké trestné činy či přestupky, které se dotýkají této problematiky?

„Napadení, ublížení na zdraví, hanobení rasy, podpora a propagace a podobně. Ale to spíš jen tak z doslechu.“

Byli jste někdy obětí či pachatelem některého z těchto trestných činů?

„Ne nebyl, ale tak možná už sem někdy něco udělal.“ Co myslíte? *„To spíš takový ty přestupky asi jako každý, v autě a tak.“*

Myslíte si, že je potřeba upravit legislativu v ČR?

„Moc to neznám, ale asi by to něco sneslo.“ Myslíte nějakou úpravu? *„Ano, ale nepohybují se v tom, takže nevím.“*

Myslíte si, že média či jiné IKT ovlivňují postoje, názory apod.?

„(smích) Tak to určitě, to pozoruju hlavně u našich děcek.“

Myslíte si, že média či jiné IKT podporují rasovou či jinou nesnášenlivost?

„No minimálně k tomu dávají prostor. Zase to záleží na člověku, pokud je omezený, nemá moc vzdělání, nemá svůj názor, tak se může lehce nechat zmanipulovat a poslechne třeba i televizi (smích).“

Příloha č. 6

Odkud pocházíte?

„Jsem z Ukrajiny“

Myslíte si, že se zde nějakým způsobem odlišujete od majoritní společnosti?

„Nemyslím si nebo mi to tak nepřijde.“

Jak dlouho žijete v ČR?

„Letos to bylo deset let“

Co zde děláte a jak se Vám zde žije?

„Ukončila jsem mateřskou dovolenou a nyní jsem na úřadu práce.“ A jak se Vám tady žije? „Normálně, například sociální zabezpečení pro matky s dětmi by zde mohlo být lépe řešeno. Měla jsem možnost žít delší dobu ve Francii, kde je všeobecně sociální zabezpečení lepší.“

Co si představujete pod pojmy xenofobie a rasismus?

„Rasismus je, když někdo nemá rád jinou rasu lidí a xenofobie je, když někdo nemá rád nikoho.“

Setkali jste se někdy s rasismem osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Ne nikdy jsem s tím neměla zkušenost, ani neznám nikoho kdo by měl, možná jen někdy, ale jen nadávkami.“

Setkali jste se někdy s jinou než rasovou nesnášenlivostí osobně nebo prostřednictvím někoho v blízkém okolí?

„Asi ano, myslím, že na tohle člověk naráží neustále. Lidé jsou nepřející a dá se to občas zpozorovat“

Ovlivňuje tato problematika Váš život v ČR?

„Nevím, jestli je to spojeno s rasismem, ale spíš všeobecně se to týká všech cizinců, jak v ČR, tak i jinde ve světě. Ale nepozoruji to.“

V čem je podle Vás příčina těchto negativních jevů ve společnosti?

„To je různé, ale asi to způsobuje lidská závist, to je zlo lidstva.“

Znáte nějaká svá práva nebo povinnosti, které vyplývají ze zákonů ČR?

„Asi ano, ale teď si nemohu na nic vzpomenout.“

Znáte nějaké trestné činy či přestupky, které se dotýkají této problematiky?

„Z vlastní zkušenosti ne, jen z televize a možná z povídání z okolí.“

Byli jste někdy obětí či pachatelem některého z těchto trestných činů?

„Ne, já nikdy.“

Myslíte si, že je potřeba upravit legislativu v ČR?

„Ano, samozřejmě nejen v ČR.“ A v čem by se dal zlepšit? „To je spíš otázka na odborníky.“

Myslíte si, že média či jiné IKT ovlivňují postoje, názory apod.?

„Asi ano, myslím, že jsou dobré takové ty naučné hry a programy pro děti.“

Ovlivňují vás osobně nějakým způsobem média či jiné IKT?

„Nějak asi ano, každý jsme ovlivnitelný.“ A jakým způsobem? „To nevím.“

Myslíte si, že média či jiné IKT podporují rasovou či jinou nesnášlivost?

„Nevšimla jsem si.“